

Adroddiad i'r:	Pwyllgor Craffu Cymunedau
Dyddiad y Cyfarfod:	17 Mai 2018
Aelod/Swyddog Arweiniol:	Aelod Arweiniol Cyllid, Perfformiad ac Asedau Strategol / Rheolwr Perfformiad a Chontractau, Cyllid
Awdur yr Adroddiad:	Rheolwr Prosiect Perfformiad a Chontractau, Cyllid
Teitl:	Credyd Cynhwysol

---

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Yr effeithiau tebygol o gyflwyno Gwasanaeth Llawn Credyd Cynhwysol ar wasanaethau'r Cyngor ac ar breswylwyr y Sir a'r cynllunio a'r paratodau sydd wedi'u gwneud hyd yma.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

Gofynnodd yr Aelodau am yr adroddiad hwn i ddarparu gwybodaeth am:

- yr effaith y rhagwelir ar wasanaethau'r Cyngor a phreswylwyr yn ystod camau cychwynol cyflwyno'r Gwasanaeth Llawn Credyd Cynhwysol yn Sir Ddinbych.
- y mesurau sydd wedi'u cymryd hyd yma i baratoi gwasanaethau a phreswylwyr i ddelio gyda'r newidiadau.
- y cynlluniau arfaethedig ar gyfer gweddill y cyflwyniad a throsglwyddiad hawlwr budd-daliadau presennol i'r Gwasanaeth Llawn Credyd Cynhwysol maes o law.

3. Beth yw'r Argymhellion?

Ystyried cynnwys yr adroddiad, rhoi sylwadau a pharhau i gefnogi gwaith parhaus y Bwrdd Credyd Cynhwysol i ddeall a rheoli'r effeithiau ar wasanaethau'r Cyngor a phreswylwyr Sir Ddinbych.

4. Manylion yr Adroddiad

Cefndir

Mae Credyd Cynhwysol yn rhan o raglen diwygio lles Llywodraeth y DU ac yn drawsnewidiad llwyr o'r system fudd-daliadau bresennol. Mae'n fudd-dal sy'n dibynnu ar brawf modd sydd ar gael gan yr Adran Gwaith a Phensiynau ar gyfer pobl o oed gweithio sydd un ai yn gweithio ar incwm isel neu ddim yn gweithio. Mae'n disodli'r chwe phrif fudd-daliadau/credydau treth ar gyfer y rheiny o oed gweithio ac yn cyfuno'r holl fudd-daliadau i greu un taliad unigol misol i'r aelwyd.

Nod Llywodraeth y DU yw cael system symlach gydag un budd-dal yn hytrach na llawer; sicrhau fod pobl yn well yn ariannol os ydynt yn gweithio yn hytrach nac ar fudd-daliadau; creu adlewyrchiad gwell o'r byd gwaith ac annog cyfrifoldeb ariannol.

Cychwynnodd y Gwasanaeth Llawn Credyd Cynhwysol yn ne Sir Ddinbych ym mis Hydref 2017 ac yng ngweddill Sir Ddinbych ym mis Ebrill 2018.

Mae'r Adran Gwaith a Phensiynau yn cynllunio trosglwyddiad llawn o'r holl hawlwr budd-dal *presennol* o oed gweithio ar draws y DU erbyn 2022. Fodd bynnag nid yw'r dyddiad cychwyn eto'n hysbys a byddwn yn parhau i weithio'n agos gyda'r Adran Gwaith a Phensiynau i egluro'r effaith a'r amserlenni ar gyfer Sir Ddinbych.

Ystyriaethau ar gyfer Cyngor Sir Ddinbych

Mater Allweddol: Rydym nawr yn y cam Gwasanaeth Llawn Credyd Cynhwysol ar gyfer hawlwr newydd a'r rheiny sydd â newid mewn amgylchiadau yn effeithio ar eu statws budd-daliadau. Mae hyn yn gofyn am gyfnod o addasu ar gyfer hawlwr a'r holl asiantaethau a'r gwasanaethau sy'n eu cefnogi ac yn ymgysylltu â hwy. Mae'n anochel y bydd hyn yn cynnwys sawl maes o'r Cyngor.

Dyma rai enghreifftiau o'r newidiadau i breswylwyr:-

- Gwasanaeth digidol llawn. Mae hawlwr yn hawlio ac yn rheoli eu cyfrifon ar-lein gyda chefnogaeth gan Llyfrgelloedd Sir Ddinbych / Siopau Un Alwad
- Ôl- daliadau misol
- Un taliad i'w dalu i gyplau
- Hawliadau costau tai yn cael eu gweinyddu drwy'r Adran Gwaith a Phensiynau o dan Wasanaeth Llawn Credyd Cynhwysol, yn hytrach na budd-dal tai drwy'r awdurdod lleol
- Bydd yr elfen costau tai fel arfer yn cael ei thalu'n uniongyrchol i'r hawlwr yn hytrach na'n uniongyrchol i'w landlord.

Dyma rai meysydd allweddol o effaith ar wasanaethau'r Cyngor:-

- Cynnydd yn y galw am gyngor a chymorth o feysydd megis Cyngor ar Bopeth, Llyfrgelloedd / Siopau Un Alwad, Refeniw / Budd-daliadau a'r Tîm Atal Digartrefedd.
- Effaith ar brosesau presennol o fewn Refeniw / Budd-daliadau. Mae prosesau presennol yn gweithio'n dda ac wedi derbyn sgôr sicrwydd uchel gan archwilio ac adolygiad diweddar gan yr Adran Gwaith a Phensiynau (atodiad 1). Bydd rhaid i newidiadau i'r broses a'r effaith ar ddarpariaeth gwasanaeth gael eu rheoli'n ofalus.
- Efallai y bydd rhai gwasanaethau megis Gwasanaethau Cymorth Cymunedol a Gwasanaethau Addysg a Phlant yn gweld effaith ar breswylwyr diamddiffyn a'u teuluoedd.
- Pwysau ar Dai a Chyllid gyda mwy o breswylwyr yn cael trafferth talu rhent ar denantiaethau tai a thalu Treth y Cyngor.

Paratoi ar gyfer Credyd Cynhwysol

Ym mis Gorffennaf 2017, sefydlwyd Bwrdd Credyd Cynhwysol Sir Ddinbych ar gais y Tîm Gweithredol Corfforaethol a thrwy gyfarfodydd rheolaidd mae wedi galluogi ymagwedd Awdurdod cyfan a chorfforaethol at Gredyd Cynhwysol. Mae'r ymagwedd gorfforaethol hon wedi golygu bod goblygiadau'r Gwasanaeth Llawn Credyd Cynhwysol wedi'u hystyried ar draws y Cyngor ac nid yn unig yn y maes Refeniw a

Budd-daliadau. Mae'r Bwrdd wedi cymryd cyfrifoldeb am y penderfyniadau strategol a gweithredol i sicrhau bod y trosglwyddiad i'r Gwasanaeth Llawn Credyd Cynhwysol mor esmwyth â phosibl a bod unrhyw effaith negyddol ar breswylwyr, darparwyr gwasanaeth a'r Cyngor yn cael ei liniaru cyn belled ag y bo'n ymarferol.

Mae'r holl wasanaethau a effeithir yn cael eu cynrychioli ar y Bwrdd (atodiad 2) yn ogystal â phartneriaid allweddol, sef, yr Adran Gwaith a Phensiynau, Cyngor Ar Bopeth Sir Ddinbych a chynrychiolydd y Gymdeithas Tai. Mae aelodau'r Bwrdd yn sicrhau bod eu maes gwasanaeth wedi nodi'r risgiau a'r problemau yn glir ac yn bwrw ymlaen â'r gweithgareddau i'w lliniaru. Mae hyn wedi'i nodi'n fanwl ar y gofrestr risg (atodiad 3). Mae crynodeb byr o'r meysydd gwasanaeth allweddol hefyd yn atodedig (atodiad 4) fel atodiad i'r gofrestr risg.

Yn ychwanegol caiff sylw'r aelodau hefyd ei dynnu at y canlynol:-

Drwy'r Bwrdd, mae perthynas waith agos mewn lle rhwng aelodau unigol y Bwrdd a meysydd gwasanaeth i ddarparu ymagwedd strategol gryf a chydlynus. Yn weithredol mae gan Gyngor Sir Ddinbych a Chyngor ar Bopeth bresenoldeb yng Nghanolfan Waith y Rhyl yng gweithio ochr yn ochr â staff yr Adran Gwaith a Phensiynau i ddarparu dull amlasiantaeth i gefnogi hawlwyr. Mae'r ddarpariaeth hon eisoes wedi gweld canlyniadau cadarnhaol.

Mae llawer o gydweithio hefyd yn cael ei wneud yn lleol i roi prosesau allweddol ychwanegol ar waith rhwng Cyngor Sir Ddinbych a Chanolfan Waith y Rhyl i sicrhau bod hawlwyr yn gallu cael mynediad at gymorth ychwanegol a gwybodaeth yn sydyn.

Mae cryn dipyn o ymgynghori wedi bod gyda CLILC ac Awdurdodau Lleol eraill, yn enwedig Cyngor Sir y Fflint er mwyn dysgu o'u profiadau a chanfod yr arfer orau (dyddiad cychwn Gwasanaeth Llawn Credyd Cynhwysol Cyngor Sir y Fflint oedd mis Ebrill 2017).

Mae adroddiad dadansoddi data wedi'i gomisiynu sy'n darparu ffynhonnell ddata gyfoethog i geisio adnabod ac yna gweithio gyda'r rheiny sy'n debygol o gael eu heffeithio fwyaf gan y newidiadau o dan Wasanaeth Llawn Credyd Cynhwysol a diwygiad lles ehangach Llywodraeth y DU.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Nid yw Credyd Cynhwysol yn benderfyniad i'r Cyngor. Mae'n fudd-dal lles Llywodraeth y DU sy'n cael ei gyflwyno gan yr Adran Gwaith a Phensiynau ac felly nid yw wedi'i ddylunio â Blaenoriaethau Corfforaethol Sir Ddinbych mewn golwg.

6. Faint fydd yn ei gostio a sut fydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Nid oes costau uniongyrchol i'r Cyngor wrth roi Credyd Cynhwysol ar waith. Fodd bynnag, bydd y gwahaniaethau rhwng Gwasanaeth Llawn Credyd Cynhwysol a budd-daliadau 'etifeddol' yn creu anawsterau i rai preswylwyr. Bydd hyn yn cynyddu'r galw am rai o wasanaethau'r Cyngor ac yn rhoi pwysau ar eraill, fel y nodwyd dan adran 4 ac ar y gofrestr risg.

Mae'r Adran Gwaith a Phensiynau yn darparu ychydig o gyllid i'r Cyngor allu darparu cymorth cyllidebu personol, cymorth digidol a gweithrediad prosiect. Fodd bynnag, mae hyn yn erbyn gostyngiad i'r Grant Gweinyddu yr Adran Gwaith a Phensiynau a'r effaith niweidiol posibl ar nifer o wasanaethau allweddol.

Anodd iawn yw rhagweld y niferoedd posibl a fydd yn dod drwy Wasanaeth Llawn Credyd Cynhwysol, gan fydd hawlwy'r yn hawlwy'r newydd neu'r rheiny â newid mewn amgylchiadau. Wrth symud ymlaen bydd ffigyrau gwirioneddol ac effaith yn cael eu monitro'n agos iawn, gan ddarparu data i gefnogi rhagolygon ariannol. Mae Cyllid yn monitro'r effaith ariannol posibl yn barhaus a bydd yn adrodd ar hyn fel bo'n briodol. Mae'r Adran Gwaith a Phensiynau yn anelu i drosglwyddo'r unigolion hynny sy'n derbyn budd-daliadau etifeddol, ar draws y DU erbyn 2022. Nid yw'r dyddiad y bydd hyn yn cael ei gyflwyno yn Sir Ddinbych eto'n hysbys, ond byddwn yn parhau i weithio gyda'r Adran Gwaith a Phensiynau i ddeall yr effaith a'r amserlenni.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o'r Effaith ar Les?

Nid yw'n briodol i'r Cyngor baratoi Asesiad o'r Effaith ar Les ar Gredyd Cynhwysol gan nad yw'n gynnig neu'n benderfyniad i'r Cyngor ond i Lywodraeth y DU. Mae Llywodraeth y DU wedi paratoi ei asesiad effaith ei hun.

<https://www.gov.uk/government/publications/universal-credit-impact-assessment>

8. Pa ymgynghoriadau a gynhaliwyd gyda'r Pwyllgor Craffu ac eraill?

Mae llawer o gyfathrebu ac ymgysylltu wedi digwydd i baratoi'r holl randdeiliad perthnasol mor fanwl â phosibl. Mae'r cofnod cyfathrebu sydd ynghlwm (atodiad 5) yn darparu manylion llawn o'r gweithgareddau hyd yma. Mae'r ffocws wedi bod ar godi ymwybyddiaeth o'r materion allweddol ar gyfer preswylwyr, perthnasedd y Cyngor a bod ganddo'r gefnogaeth ar waith i liniaru. Mae'r gweithgareddau canlynol wedi'u hamlygu:-

- Cyfarfodydd briffio aelodau etholedig ym mhob un o'r 6 Grŵp Ardal yr Aelodau wedi'u cefnogi gan friffiau e-bost a chopïau o ddatganiadau i'r wasg
- Briffiau rheolaidd i'r Pennaeth Cyllid / Swyddog Adran 151 ac yn eu tro y Tîm Gweithredol Corfforaethol a'r Uwch Dîm Arweinyddiaeth. Trefnu a chynnal cyfarfodydd rheolaidd o'r Bwrdd Credyd Cynhwysol yn cynnwys cynrychiolwyr o'r holl wasanaethau Cyngor sy'n cael eu heffeithio a phartneriaid allweddol.
- Briffiau ar gyfer timau mewnol allweddol y Cyngor a all gefnogi gwaith y Bwrdd Credyd Cynhwysol e.e. y Tîm Cynllunio Strategol, Datblygu Busnes ac Economi, Canolfan Gyswllt, Tîm Rheoli Cyfrifyddu, Grŵp Diogelu Corfforaethol.
- Sesiynau ymwybyddiaeth a hyfforddi ar gyfer staff rheng flaen y Cyngor.
- Digwyddiad dangos cefnogaeth ar gyfer staff mewnol allweddol ac asiantaethau allanol.

Mae adborth ac ymatebion o'r holl ymgysylltiadau wedi'u cofnodi ar gofrestr risg y Bwrdd Credyd Cynhwysol ac wedi'u hadolygu gan y Bwrdd ar gyfer camau gweithredu priodol.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Mae diwygio'r system fudd-dal yn bolisi Llywodraeth y DU. Rôl y Cyngor yw rheoli effaith y newidiadau i broses lle bo angen, deall a rheoli'r effaith ar wasanaethau'r Cyngor a chyn belled â phosibl, lliniaru'r effaith ar wasanaethau'r Cyngor, cyllid a phreswylwyr. Mae ymdrech sylweddol wedi mynd i mewn i gyflawni'r rôl hon, yn fewnol ac wrth weithio'n rhagweithiol iawn â phartneriaid allanol. Mae'r ymagwedd y mae'r Cyngor wedi'i chymryd yn cael ei chydabod fel model o arfer da gan bartneriaid ac eraill. Mae rhai risgiau ariannol i'r Cyngor a bydd effaith y rhain yn cael eu hadolygu'n fanwl iawn.

10. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Mae gwaith y Bwrdd Credyd Cynhwysol yn canolbwyntio'n llwyr ar adnabod problemau a risgiau a bwrw ymlaen â gweithgareddau lliniaru i'w lleihau (atodiad 3). Mae'r Bwrdd yn cyfarfod yn rheolaidd, mae presenoldeb da ac ymgysylltiad gweithredol.

Mae fframwaith y Bwrdd Credyd Cynhwysol wedi sicrhau bod ymagwedd gydlynus Awdurdod cyfan / Corfforaethol yn cael ei chymryd at ddeall yr effaith a bwrw ymlaen â lliniaru. Byddwn yn parhau i ddefnyddio'r fframwaith hwn i fonitro ac adolygu'r effaith gwirioneddol ac felly rheoli gweddill y cyflwyniad a throsglwyddiad hawlwy'r budd-daliadau presennol yn y pen draw.

11. Pŵer i wneud y Penderfyniad

Mae Adran 7.2.3 o Gyfansoddiad y Cyngor yn nodi y gall Pwyllgorau Craffu ystyried unrhyw fater sy'n effeithio ar ardal neu drigolion y Cyngor.

Swyddog Cyswllt:

Rheolwr Prosiect Perfformiad a Chontractau, Cyllid

Rhif Ffôn: 01824 712449